15 -ാം കേരള നിയമസഭ

9 -ാം സമ്മേളനം

നക്ഷത്രചിഹ്നമിട്ട ചോദ്യം നം. 156 **13-09-2023 - ൽ മറുപടിയ്ക്ക്**

മാലിന്യമുക്ത കേരളം

ചോദ്യം		ഉത്തരം	
ശ്രീ . മുഹമ്മദ് മുഹസിൻ, ശ്രീ ഇ ചന്ദ്രശേഖരൻ, ശ്രീ വി ശശി, ശ്രീ. സി.സി. മുകുന്ദൻ		**ശ്രീ. എം.ബി. രാജേഷ് (തദ്ദേശ സ്വയംഭരണം, എക്സൈസ് വകുപ്പ് മന്ത്രി)**	
(എ)	സംസ്ഥാനത്ത് ഘട്ടം ഘട്ടമായി നടപ്പിലാക്കുന്ന മാലിന്യമുക്ത കേരളം കർമ്മപരിപാടിയുടെ ആദ്യഘട്ടത്തിൽ മികച്ച നേട്ടം കൈവരിക്കാൻ സാധിച്ചിട്ടുണ്ടോ; വിശദമാക്കുമോ;	(എ)	ഉണ്ട്, **വാതില്പടി ശേഖരണം** 422 തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ 90% ത്തിൽ കൂടുതൽ വാതിൽപ്പടി ശേഖരണം സാധ്യമായി, 298 തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ 75% ത്തിനും 90% ത്തിനും ഇടയിൽ വാതിൽപ്പടി ശേഖരണം സാധ്യമായി. മറ്റ തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളെയും ഈ നിലയിലേക്ക് ഉയർത്തുന്നതിനാവശ്യമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കി വരുന്നു. **ഹരിത കർമ്മ സേന** മാലിന്യ മുക്തം നവകേരളം ക്യാമ്പയിന്റെ ആദ്യഘട്ടത്തിൽ 2959 ഹരിതകർമ്മ സേനാ അംഗങ്ങളെ പുതിയതായി നിയമിച്ചിട്ടുള്ളതും നിലവിൽ ആകെ 33378 ഹരിതകർമ്മസേന അംഗങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്ത് പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്. **മെറ്റീരിയൽ കളക്ഷൻ ഫെസിലിറ്റി (MCF), റിസോർസ് റിക്കവറി ഫെസിലിറ്റി (RRF) സംവിധാനങ്ങൾ** അജൈവമാലിന്യ പരിപാലനത്തിനായി സംസ്ഥാന മൊട്ടാകെ 1167 മെറ്റീരിയൽ കളക്ഷൻ ഫെസിലിറ്റികൾ, 172 റിസോർസ് റിക്കവറി ഫെസിലിറ്റികൾ എന്നിവ പ്രവർത്തിച്ചുവരുന്നു. കൂടാതെ 2023-24 സാമ്പത്തിക വർഷത്തിൽ വിവിധ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിലെ നിലവിലെ മെറ്റീരിയൽ കളക്ഷൻ ഫെസിലിറ്റികൾ നവീകരിക്കുന്നതിനായി 380 ഓളം പ്രൊജക്ടുകളും റിസോർസ് റിക്കവറി ഫെസിലിറ്റികൾ നവീകരിക്കുന്നതിനായി 30 പ്രോജക്ടുകളും ഏറ്റെടുത്തിട്ടുണ്ട്.

ഉറവിട ജൈവ മാലിന്യ സംസ്കരണം

ആകെ 3,64,259 ഉറവിട ജൈവമാലിന്യ സംസ്കരണ കമ്പോസ്റ്റിംഗ് യൂണിറ്റുകൾ സംസ്ഥാന മൊട്ടാകെ വിതരണം ചെയ്തു, പുതിയതായി ആകെ 318.58 ടൺ ശേഷിയുള്ള ജൈവ കമ്പോസ്റ്റ് യൂണിറ്റുകൾ വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനായുള്ള പ്രൊജക്ടുകളും ഇതിനകം സമർപ്പിച്ചു കഴിഞ്ഞു. MGNREGS വഴി ഇതുവരെ 59718 സോക്ക് പിറ്റുകൾ, 65535 കമ്പോസ്റ്റ് പിറ്റുകൾ എന്നിവ നിർമ്മിച്ച് നൽകി.

കമ്മ്യൂണിറ്റി കമ്പോസ്റ്റ്, ബയോ മെഥനേഷൻ/ബയോ ഗ്യാസ് യൂണിറ്റുകൾ

സംസ്ഥാനത്ത് ഇതുവരെ 600 ഓളം കമ്മ്യൂണിറ്റി ബയോ ഗ്യാസ് പ്ലാന്റുകൾ, 488 വികേന്ദ്രീകൃത മണ്ണിര കമ്പോസ്റ്റ് പ്ലാന്റുകൾ, 30 ഓളം വിൻഡ്രോ കമ്പോസ്റ്റ് പ്ലാന്റുകൾ, 1412 തുമ്പൂർമുഴി പ്ലാന്റുകൾ ഈ പ്ലാന്റുകളിലായി ആകെ 3949 തുമ്പൂർമുഴി ബിന്നുകൾ എന്നിവ ഇതിനോടകം നിർമ്മിച്ച് പ്രവർത്തനക്ഷമമാണ്.

100% ഉറവിടത്തിൽ തരംതിരിക്കൽ

ക്യാമ്പയിന്റെ പ്രധാനപ്പെട്ട ലക്ഷ്യങ്ങളിൽ ഒന്നായ ജൈവ- അജൈവ മാലിന്യങ്ങളുടെ 100% ഉറവിടത്തിൽ ഉള്ള തരംതിരിക്കൽ സാധ്യമാക്കുന്നതിനായി വിവിധ ബോധ വൽക്കരണ ക്ലാസുകൾ, ഭവന സന്ദർശനങ്ങൾ, ലഘുലേഖ വിതരണം, കലാജാഥകൾ എന്നിവ ആവിഷ്കരിച്ച് തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനതലത്തിൽ നടപ്പിലാക്കി ഇതിന്റെ ഫലമായി വീടുകളിൽ 74.5%വും സ്ഥാപനങ്ങളിൽ 63.1%വും മാലിന്യം ഉറവിടത്തിൽ തരംതിരിക്കൽ സാധ്യമായി.

പൊതു ഇടങ്ങളിലെയും ജലാശയങ്ങളിലെയും മാലിന്യ കൂനകൾ നീക്കം ചെയ്യൽ

പൊതു ഇടങ്ങളിലെ മാലിന്യ കൂനകൾ നീക്കം ചെയ്യൽ, ജലാശയങ്ങളിലെ മാലിന്യം നീക്കം ചെയ്ത് നീരൊഴുക്ക് ഉറപ്പാക്കൽ എന്നിവ ക്യാമ്പയിന്റെ പ്രധാനപെട്ട ലക്ഷ്യങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടുന്നവയാണ് ഇതിന്റെ ആദ്യപടിയായി തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപന പരിധിയിലെ മാലിന്യ കൂനകൾ (GVP– Garbage Vulnerable Point) കണ്ടെത്തി ജിയോ ടാഗ് ചെയ്തു. ഹരിത മിത്രം അപ്ലിക്കേഷൻ, വാർ റൂം പോർട്ടൽ എന്നിവ വഴി GVPകൾ കണ്ടെത്തുന്നതിനും അവ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്നതിനും ഉള്ള സൗകര്യം ഒരുക്കി, കൂടാതെ ഇവ നീക്കം ചെയ്യുന്നത് ഉറപ്പിക്കാനായി വാർ റൂം പോർട്ടൽ വഴിയുള്ള

			നിരീക്ഷണവും സാധ്യമാക്കി. തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപന പരിധിയിലെ മാലിന്യ കൂനകൾ കണ്ടെത്തുന്ന പ്രയത്നം തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ നേതൃത്വത്തിലും പൊതുജനങ്ങളുടെ പങ്കാളിത്തം വഴിയും സാധ്യമായി. ഇങ്ങനെ കണ്ടെത്തിയ മാലിന്യ കൂനകൾ വൃത്തിയാക്കി, മോടിപിടിപ്പിച്ച് കൂടാതെ വീണ്ടും അവിടെ മാലിന്യം നിക്ഷേപിക്കുന്നത് തടയുന്നതിനായി സിസിടിവി ക്യാമറ, ബോർഡ് എന്നിവ സ്ഥാപിക്കാൻ ചില സ്ഥലങ്ങളിൽ സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. സംസ്ഥാനത്ത് ആകെ, കഴിഞ്ഞ ജൂൺ 9 വരെ 2808 മാലിന്യ കൂനകൾ കരയിലും 480 മാലിന്യ കൂനകൾ ജലാശയങ്ങളിലും 2624 മാലിന്യ കൂനകൾ റോഡ് സൈഡിലുമായി കണ്ടെത്തി. അവയിൽ ഇതുവരെ 2478 മാലിന്യ കൂനകൾ കരയിലും 403 മാലിന്യ കൂനകൾ ജലാശയങ്ങളിലും 2442 മാലിന്യ കൂനകൾ റോഡ് സൈഡിലുമായി വൃത്തിയാക്കി. അവശേഷിക്കുന്നവ നീക്കം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്നു വരുന്നു.
(ബി)	മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിലെ നേട്ടങ്ങൾ നിലനിർത്തുന്നതോടൊപ്പം വസ്തുതാപരമായ വിലയിരുത്തലുകൾ നടത്തി തുടർ നടപടികൾ കാര്യക്ഷമമാക്കാൻ നടപടി സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ടോ; വിശദമാക്കാമോ;	(ബി)	ഉണ്ട്, ജൂൺ 5 ഓടെ അവസാനിച്ച ക്യാമ്പയിന്റെ അടിയന്തിരഘട്ടം വിശകലനം ചെയ്യുന്നതിനും ആദ്യഘട്ടത്തിലെ പ്രവർത്തന മികവുകൾ, നേട്ടങ്ങൾ, അതോടൊപ്പം തന്നെ പോരായ്മകൾ, നേരിട്ട വെല്ലുവിളികൾ, പ്രവർത്തനത്തിലെയും സംഘടനത്തിലെയും വിടവുകൾ എന്നിവ ചർച്ച ചെയ്യുന്നതിനായി ജൂൺ 5 പരിസ്ഥിതി ദിനത്തിൽ സംസ്ഥാനത്തെ മുഴുവൻ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിലും ഹരിതസഭ വിളിച്ചു ചേർത്തു പ്രവർത്തന റിപ്പോർട്ട് അവതരിപ്പിച്ചു. മാലിന്യ മുക്തം നവകേരളം ക്യാമ്പയിന്റെ ഭാഗമായി പ്രവർത്തനങ്ങളും നേട്ടങ്ങളും ഒരുപാട് നടന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ആദ്യഘട്ട ലക്ഷ്യത്തിൽ പരാമർശിച്ചിട്ടുള്ള വീടുകളിൽ തരം തിരിക്കലും കൈമാറലും, ഉറവിട മാലിന്യ സംസ്കരണവും 100% ത്തിലേക്കെത്തിക്കാൻ സാധിച്ചിട്ടില്ല. രണ്ടാം ഘട്ടത്തിൽ അതിന് വേണ്ടിയുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ച് കഴിഞ്ഞു. 1. ജനകീയ വിദ്യാഭ്യാസ പരിപാടിയിൽ ഊന്നൽ നൽകിയാണ് രണ്ടാം ഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾ വിദ്യാർത്ഥികളെയും , യുവജനങ്ങളെയും ഉൾപ്പെടുത്തി ബൃഹത്തായ ഐ ഇ സി പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ച് കഴിഞ്ഞു. പൊതുവിദ്യാഭ്യാസ വകുപ്പ്, ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ വകുപ്പ് , യുവജന ക്ഷേമ വകുപ്പ്

എന്നിവയുടെ സഹകരണത്തോടെയാണ് പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ളത്.

2. മാലിന്യ സംസ്കരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രൊജെക്ടുകൾ ഫലപ്രദമാകുന്നതിനും, നിലവിലെ മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങളുടെ അവസ്ഥവിലയിരുത്തി പരിഹരിക്കുന്നതിനും, എല്ലാ എൽ എസ് ജി കളിലെയും പൊതു ഇടങ്ങളിലും, ബൾക്ക് വേസ്റ്റ് ജനറേറ്റർസിനുള്ള സംവിധാനങ്ങൾ ഒരുക്കുന്നതിനും ഒരു പ്രത്യേക ടെക്ക്നിക്കൽ കമ്മിറ്റി രൂപീകരിച്ചിട്ടുണ്. തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് ടെക്നിക്കൽ പരമായ പ്രത്യേക സപ്പോർട്ടിനായി സംസ്ഥാന തലത്തിലും , ജില്ലാ തലത്തിലും ടെക്ക്നിക്കൽ ടീം രൂപീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

3. മാർച്ച്, ഏപ്രിൽ മാസങ്ങളിലായി നടന്ന ഓഡിറ്റിംഗിലൂടെ തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിലെ ഗ്യാപ്പ് മനസിലാക്കുകയും അവ വിലയിരുത്തി എല്ലാ തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളും മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിനുള്ള സമഗ്ര പദ്ധതികൾ തയ്യാറാക്കുന്നതിനും 2023-24 വാർഷിക പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി , വാർഷിക പദ്ധതി ഭേദഗതി ചെയ്യുന്നതിനുള്ള ഉത്തരവ് (സ.ഉ.(സാധാ)നം.1503/2023/LSGD) പുറപ്പെടുവിച്ചു.

4. മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിന്റെ ഭാഗമായി വിവിധ വിഭവ സ്രോതസുകൾ ഫലപ്രദമായി സംയോജിപ്പിച്ച് കൊണ്ട് മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിനുള്ള സമഗ്ര പദ്ധതികൾ തയ്യാറാക്കുന്നതിനും അവ 2023-24 വാർഷിക പദ്ധതിയിലൂടെ ഭാഗമാക്കുന്നതിനും സർക്കാർ ഉത്തരവ് (സ.ഉ.(സാധാ)നം 1401/2023/ LSGD) പുറപ്പെടുവിച്ചു.

എം എൽ എ മാരുടെ കമ്മിറ്റി

ബന്ധപ്പെട്ട എം.എൽ.എ മാരുടെ അധ്യക്ഷതയിൽ അസംബ്ലി നിയോജകമണ്ഡല തലത്തിൽ കമ്മറ്റികൾ രൂപീകരിച്ചു .

ഹരിതസഭ റിപ്പോർട്ടിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നടന്ന സോഷ്യൽ ആഡിറ്റിലൂടെ കണ്ടെത്തിയ കുറവുകളും ഒന്നാം ഘട്ടത്തിലെ ഗ്യാപ്പ് അസസ്സ്മെന്റ് റിപ്പോർട്ടിലെ വിവരങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിനായി സൃഷ്ടിക്കേണ്ട അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച പ്രോജക്ടുകൾ സമയബന്ധിതമായി നടപ്പിലാക്കാൻ ആവശ്യമായ സാങ്കേതിക സഹായം തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് ലഭ്യമാക്കുക. പ്രോജക്ടുകളുടെ സമയബന്ധിത നിർവ്വഹണം ഉറപ്പാക്കുക,

			മനോഭാവത്തിലും ശീലത്തിലും മാറ്റം കൊണ്ടുവരാൻ സഹായിക്കുന്ന ബഹുജന വിദ്യാഭ്യാസ പ്രചാരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സംഘടിപ്പിക്കുക, ഹരിത കർമ്മസേനയെ ബ്രാന്റിംഗ് നടത്തി ദേശീയ ശ്രദ്ധ ലഭിക്കുന്ന സംരഭമാക്കി മാറ്റുക, പൊതുയിടങ്ങളിലേയ്ക്ക് മാലിന്യം വരുന്നില്ലെന്ന് ഉറപ്പാക്കുക, നിയമനടപടികൾ കർശനമാക്കുക തുടങ്ങിയവയാണ് ജൂൺ 6 മുതൽ ആരംഭിച്ച രണ്ടാംഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങളിലെ പ്രധാന ഊന്നൽ.
(സി)	ഹരിതകർമസേനയുടെ പ്രവർത്തനത്തിലൂടെ റിസോഴ്സ് റിക്കവറി ഫെസിലിറ്റിയിലെത്തുന്ന പ്ലാസ്റ്റിക് മാലിന്യങ്ങൾ റോഡ് ടാറിങ്ങിനായി പുനരുപയോഗിക്കുന്നത് വഴി പരിസ്ഥിതി മലിനീകരണം കുറയ്ക്കാൻ സാധിക്കുന്നുണ്ടോ; വിശദമാക്കാമോ;	(സി)	ഉണ്ട്, സംസ്ഥാനത്ത് വികേന്ദ്രീകൃത മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനത്തിന്റെ ഭാഗമായി തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ ആകെ 1010 മെറ്റീരിയൽ കളക്ഷൻ ഫെസിലിറ്റികളും 176 റിസോഴ്സ് റിക്കവറി ഫെസിലിറ്റികളും നിർമിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഹരിത കർമ സേന വീടുകൾ, വാണിജ്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ, മാർക്കറ്റുകൾ എന്നിവിടങ്ങളിൽ നിന്നും ശേഖരിക്കുന്ന അജൈവ മാലിന്യം മെറ്റീരിയൽ കളക്ഷൻ ഫെസിലിറ്റികളിൽ എത്തിച്ച് ഇനം തിരിച്ച് തരം തിരിക്കുന്നു. ഈ പ്രക്രിയയിലൂടെ ഉപയോഗിച്ച് ഉപേക്ഷിക്കുന്ന വസ്തുക്കൾക്ക് മൂല്യ വർദ്ധനവുണ്ടാക്കി പുന: ചംക്രമണ ഏജൻസികൾക്ക് കൈയ്യൊഴിയുന്നു. ഇനം തിരിച്ച് തരം തിരിക്കുമ്പോൾ 50 മൈക്രോണിനു താഴെ കനമുള്ള പ്ലാസ്റ്റിക്കും മൾട്ടി ലെയർ പ്ലാസ്റ്റിക്കും റിസോഴ്സ് റിക്കവറി ഫെസിലിറ്റിയിലേക്ക് നീക്കം ചെയ്യും. റിസോഴ്സ് റിക്കവറി ഫെസിലിറ്റികൾ യന്ത്ര വൽകൃതമാണ്. ഇവിടെ ലഭ്യമായ ഷ്രെഡ്ഡിംഗ് മെഷീൻ ഉപയോഗിച്ച് 1 മി മി. സൈസിൽ പൊടിച്ച് റോഡ് ടാറിംഗ് പ്രവർത്തിയിൽ ഉപയോഗിക്കുന്നു. ഇതിലൂടെ പുനരുപയോഗ പുനഃചംക്രമണ യോഗ്യമല്ലാത്ത പ്ലാസ്റ്റിക് ശാശ്വതമായി സംസ്കരിക്കാൻ സാധിക്കുന്നു. 2016-17 സാമ്പത്തിക വർഷം മുതൽ നാളിതുവരെ 3163.335 ടൺ ഷ്രെഡഡ് പ്ലാസ്റ്റിക്കുകളാണ് റോഡ് നിർമ്മാണത്തിനായി ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഷ്രെഡഡ് പ്ലാസ്റ്റിക്കു ഉപയോഗിച്ചുള്ള റോഡ് ടാറിംഗ് കൂടുതൽ ലൈഫ് ഉള്ളതായി കണ്ടെത്തിയിട്ടുണ്ട്.
(ഡി)	പാഴ് വസ്തുക്കളിൽ നിന്നും മികച്ച ഉല്പന്നങ്ങളുണ്ടാക്കുന്ന ഹരിതസംരംഭങ്ങൾ തുടങ്ങിയും മറ്റ് നൂതന സംരംഭ മാതൃകകൾ നടപ്പാക്കിയും ഹരിതകർമ്മസേനയെ സ്വയംപര്യാപ്തമാക്കാൻ നടപടികൾ സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ടോ; ഹരിതകർമ്മസേനയുടെ വരുമാനം ഗണ്യമായി വർദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടോ; വിശദമാക്കാമോ?	(ഡി)	ഉണ്ട്, പാഴ് വസ്തുക്കളിൽ നിന്നും ഉത്പന്നങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്ന ചെറുകിട സംരംഭങ്ങൾ ഹരിതകർമസേനയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ആരംഭിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. നിലവിൽ ഏതാനും തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾ ഈ പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ച് കഴിഞ്ഞു. കൂടാതെ ഹരിതകർമ്മ സേനയ്ക്ക് വാതിൽപ്പടി ശേഖരണത്തിൽ വീടുകളുടെ എണ്ണം വർദ്ധിപ്പിച്ച് വരുമാനം കൂട്ടുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി ഹരിതകർമ്മ സേനയ്ക്ക് യൂസർഫീ

			നൽകാത്ത വീട്ടുകളിൽനിന്നും കെട്ടിടനികുതിയോടൊപ്പം ഈടാക്കുന്നതിനുള്ള നടപടി സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇത് കൂടാതെ ഹരിതകർമ്മ സേന ശേഖരിക്കുന്ന അജൈവ മാലിന്യത്തിൽ നിന്ന് പരമാവധി റീസൈക്കിൾ മൂല്യം ഉള്ള ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ പ്രത്യേകമായി തിരഞ്ഞ് ശേഖരിക്കുന്നതിന് പരിശീലനം നൽകുകയും ആയത് ക്ലീൻകേരള കമ്പനി വഴി വിൽക്കുകയും അതിലൂടെ വരുമാന വർദ്ധനവ് ഉറപ്പാക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇതിനോടൊപ്പം വികേന്ദ്രീകൃത മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിന്റെ ഭാഗമായി വീട്ടുകളിൽ ഇനോക്കുലം എത്തിക്കുന്നതിലൂടെ അധികവരുമാനം ടീമിനു ലഭിക്കാൻ സാധിക്കുന്നുണ്ട്.

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ